

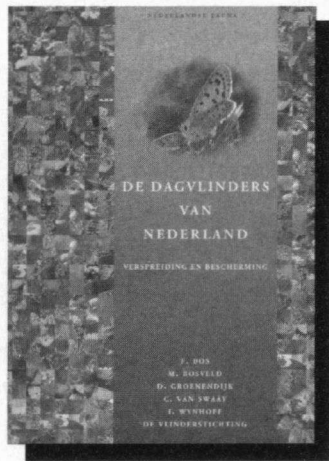
Nieuwe uitgaven

De dagvlinders van Nederland

Vorig jaar september is deel 7 in de serie 'Nederlandse fauna' verschenen: 'De Dagvlinders van Nederland'. Evenals bij de andere delen kan men letterlijk en figuurlijk spreken van een waar standaardwerk. In de eerste acht hoofdstukken komen de onderwerpen taxonomie, geschiedenis van de dagvlinderfaunistiek in Nederland, levenscyclus, verspreiding en ecologie, bedreiging, bescherming en beheer, en ten slotte het gegevensbestand aan de orde. In hoofdstuk 9 worden alle 106 in Nederland waargenomen dagvlindersoorten besproken. Per soort wordt, onder standaard kopjes, aandacht besteed aan de onderwerpen levenscyclus en gedrag, vliegtijd en overwintering, leefgebied, mobiliteit, verspreiding en trend, bescherming, en toekomst. Grafieken geven inzicht in de levenscyclus, vliegperiode en de trends van de betreffende soort. Verspreidingskaartjes geven per uurhok een beeld van de verspreiding in Nederland voor drie perioden: vóór 1981, 1981-1994 en 1995-2003. Bij enkele soorten zijn kaders geplaatst met wat specifiekere informatie of wetenswaardigheden. Het boek is rijk geïllustreerd met kleurenfoto's; bij iedere soort is veelal een foto geplaatst van vlinder, rups en biotoop.

Het is onvermijdelijk dat in een dergelijke uitgave foutjes

en omissies zijn aan te wijzen. Het is verder ook onmogelijk om alle kritiekpunten te behandelen. Wat volgt is een selectie.

In de geschiedenis van het dagvlinderfaunistiek in Nederland (hoofdstuk 3), wordt verwezen naar de Nederlandse stilleven uit vooral de zeventiende eeuw waarop ook de nodige dagvlinders staan afgebeeld. Helaas wordt niets gezegd over het voorkomen van tekeningen van dagvlinders in de marge van middeleeuwse Getijdenboeken. Deze vormen de oudste bron over het voorkomen van dagvlinders in Nederland. Overigens is een Getijdenboek geen boek met getijdetabellen (eb en vloed), maar een handgeschreven, veelal rijk geïllustreerd, gebedenboek dat, vaak door monniken, voor en in opdracht van een particulier is gemaakt. Bij de onderzoekers mag verder, mijns inziens, een naam als Maria Sybilla Merian (1647-1717) niet ontbreken. Deze beroemde onderzoekster en schilderes van vlinders en andere insecten is geboren in Duitsland, maar bracht een belangrijk deel van haar leven in Nederland en Suriname door. Zij heeft ook enige tijd in Fryslân gewoond (1685-1691) en wel in het Labadistenklooster in Wieuwerd (Waltha state). Wat Fryslân betreft wil ik verder verwijzen

naar de activiteiten van Margaretha de Heer (ca. 1600-1665). Op enkele stilleven van deze in Fryslân geboren en gestorven schilderes staan ook dagvlinders afgebeeld. In 2002 heeft het Fries museum een tentoonstelling aan haar werk gewijd.

Wat ik niet begrijp is dat onder het kopje 'Vlinderonderzoek van 1990 tot heden' niets wordt gezegd over het verschijnen van verschillende regionale vlinderatlassen, onder meer die van Fryslân (2000), Limburg (2001), Drenthe (2003) en Zeeland (2003). Dat is des te verwonderlijker omdat bij dat onderwerp wel een foto is geplaatst van de overhandiging van de Drentse dagvlinderatlas. Pas in hoofdstuk 8 'Bestand Dagvlinders' komen de regionale atlassen aan de orde. Overigens terecht. Zonder de gegevens die zijn verzameld in het kader van die regionale atlassen zou 'De Dagvlinders van Nederland' niet eens tot stand zijn gekomen. Die regionale atlassen zijn overigens het resultaat van eigen initiatieven vanuit de verschillende regionale vlinderwerkgroepen en niet verschenen onder de paraplu van De Vlinderstichting zoals in hoofdstuk 8 min of meer wordt gesuggereerd. In de regionale atlassen worden de gegevens gepresenteerd op een fijner schaalniveau (1x1 km) dan in de landelijke verspreidingsatlas (5x5 km).

Ook bij de soortteksten zijn de nodige kanttekeningen te plaatsen. Teleurstellend vind ik de geringe aandacht voor nectarplanten. In 'Dagvlinders in Drenthe' is daar wel het nodige over te vinden en is een en ander ook cijfermatig onderbouwd. Voor zover bekend is dat de eerste publicatie in Nederland waarin alle

nectarplanten worden genoemd waarop de betreffende dagvlindersoort is waargenomen. Natuurlijk betreft het gegevens uit slechts een deel van Nederland. Samen met gegevens uit andere bronnen had men bij veel soorten een beter en actueler beeld van belangrijke nectarplanten kunnen geven dan thans het geval is. In die zin doet het kader dat bij de Kleine vuurvlinder geplaatst is wat merkwaardig aan. Hierin staan de resultaten van een onderzoek naar het drinkgedrag van de Kleine vuurvlinder binnen een natuurterreintje in Overijssel. Aan de constatering dat binnen dat natuurgebied landelijk bepaald niet algemene soorten als Knolboterbloem en Tijn belangrijke nectarplanten voor de Kleine vuurvlinder vormen wil ik niet tornen. Een dergelijk kader komt echter in de lucht te hangen als verder niet wordt aangegeven wat de werkelijk belangrijke nectarplanten voor Kleine vuurvlinder zijn, namelijk soorten als Boerenwormkruid, Gewoon duizendblad, Struikhei en Akkerdistel.

Verder zijn er nog wel de nodige omissies of onjuistheden te vermelden. Zo staat bij de Bruine vuurvlinder niet vermeld dat de soort in Drenthe, een belangrijk bolwerk van de soort in Nederland, niet alleen in heideterreinen vliegt, maar ook in schrale bermen en taluds in het cultuurland en dat deze ook een belangrijk biotoop vormen. Bij de Eikenpage is de opmerking dat deze alleen vliegt bij grotere eiken en weinig mobiel is, inmiddels achterhaald. In Drenthe en Fryslân vliegt de soort ook in kleinere eiken en is goed in staat nieuwe aanplanten te koloniseren. Door zijn geringe grootte en onopvallende gedrag worden Eikenpages die grote open ruimten overbruggen niet opgemerkt. Toch

doen ze dat, weet ik uit ervaring, vaker dan men denkt.

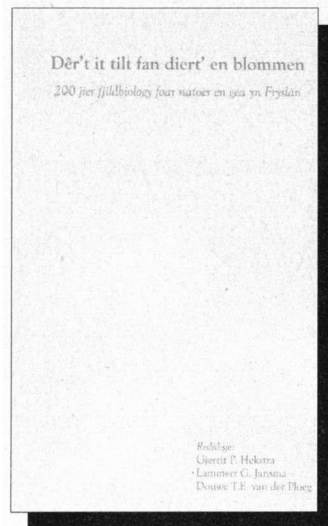
Mijn belangrijkste kritiekpunt is echter de opmaak. Dagvlinders zijn kleurrijke en dartele organismen. Iets daarvan verwacht je ook terug in de opmaak. De opmaak is echter saai. Dat het best wat speelser en leuker kan blijkt uit andere delen in de serie. In de Nederlandse libellen verlevendigen enkele aquarellen het beeld en geven deze het boek een extra (esthetische) dimensie. In de Nederlandse Zoetwatermollusken zijn ook tekeningen in de witte marges naast de tekst geplaatst. Het geeft dat boek een speelser en luchtiger karakter. Dergelijke frivoliteiten zijn in 'De Dagvlinders van Nederland' niet te vinden. Er ontbreekt zelfs een (lieft spectaculaire) paginagrote foto van een dagvlinder die de saaiheid wat wegneemt. Ik vind dat, gezien het materiaal wat op dat gebied beschikbaar is, een gemiste kans. De metamorfose van rups naar vlinder werd in de zeventiende eeuw wel als symbool voor de wederopstanding van Christus gezien. Wat de opmaak van 'Dagvlinders van Nederland' betreft was Christus in zijn graf blijven liggen. Of anders gezegd: het boek is in het popstadium blijven steken en heeft het vlinderstadium niet bereikt. Ondanks voorgaande kritiekpunten is 'De Dagvlinders van Nederland' natuurlijk een 'must' voor iedere vlindervriend.

Bos F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting 2006. De Dagvlinders van Nederland; verspreiding en bescherming (Lepidoptera, Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Inverte-

brate Survey - Nederland, Leiden. ISBN 90 5011 227 7. Formaat 23,5 x 30,5 cm, 384 pagina's, genaaid, gebonden, zwart/wit met kleur, inclusief geplastificeerde bladwijzer met index.

Prijs: € 49,95 (KNNV-ledenprijs € 44,95; de ledenprijs geldt ook voor donateurs van De Vlinderstichting). Verkrijgbaar bij de boekhandel.

Ate Dijkstra

Dêr't it tilt fan diert' en blommen

'Biologen willen bouwstop van twee jaar in Friesland' stond als kop boven een artikel op de voorpagina van de Leeuwarder Courant van 25 november 2006. De krant maakte verder melding van twee andere eisen: compensatie voor natuur die de afgelopen decennia verloren is gegaan en een snelle voltooiing van de Ecologische Hoofdstructuur. Deze drie eisen werden op tafel gelegd door Gjerrit Hekstra van het Biologysk Wurkferbân van de Fryske Akademy tijdens de presentatie van een vooral door hem samengesteld boek, met als ondertitel '200 jier fjildbiology foar natoer en gea yn Fryslân'. Een mooi slot voor een project waarvan ik, en met mij vele anderen, had gedacht dat het aan een zachte dood was gestorven.

In de tweede helft van de jaren negentig begon Gerrit Hekstra met een niet te remmen enthousiasme met het verzamelen van biografieën voor een 'tinkboek'. Ik kan me nog goed herinneren dat Hekstra hier gloedvolle betogen over hield op bijeenkomsten van de FFF. Al enkele jaren hoorde ik weinig meer over dit project. Ik was dan ook aangenaam verrast toen er een uitnodiging in de bus viel om de presentatie van het tinkboek bij te wonen. Het lijvige boek is vrijwel geheel Friestalig, vooral gevuld met tekst en spaarzaam geïllustreerd. Het tinkboek omvat drie delen: een inleiding over ontwikkelingen van natuur, milieu en landschap in Fryslân (69 blz.), een overzicht van de Friese flora en fauna (267 blz.) en een lijst met biografieën (289 blz.).

Er staat veel informatie in het boek, genoeg om avonden mee zoet te zijn. Dit geldt zowel voor de eerste twee hoofdstukken als voor de verschillende biografieën. De hoofdauteur en verschillende andere auteurs hebben duidelijk hun best gedaan om voor de Friestalige lezer een mooi overzicht te maken van zowel ontwikkelingen in natuur, milieu en landschap in de afgelopen eeuwen, als van personen en organisaties die hierbij betrokken waren. Veel zaken komen aan de orde en Hekstra schuwt het niet om de breedheid op te zoeken en het één en ander in een mondiaal perspectief te plaatsen. Publicaties in Twirre en activiteiten van de FFF worden verspreid in het boek genoemd en maken duidelijk dat FFF-ers flink wat sporen hebben achtergelaten. Niet als eerste komt ook Hekstra tot de conclusie dat de BFVW een vreemde eend in de (Friese) bijt is. Zo wordt op pagina

63 vermeld dat de BFVW is toegetreden tot een alliantie die tegen nieuwe natuurbeschermingsmaatregelen is. Hekstra staat ook uitgebreid stil bij de twijfels over de waarde van de telgegevens van de BFVW en bij de onderzoeksresultaten van Willem Bil en Jack Schuur over verschillen in overlevingskansen van vroeg geboren en laat geboren kuikens van de Kievit. Maar lezers die geïnteresseerd zijn in landschap, milieu of in soortgroepen als bijvoorbeeld paddenstoelen, hogere planten, kleine zoetwaterdier-tjes en insecten vinden ook heel wat van hun gading in de beide eerste hoofdstukken.

De lijst met biografieën beslaat 412 personen (en niet ongeveer 450 zoals het voorwoord vermeldt). De geboortedata lopen uiteen van 1773 tot 1972. Iets meer dan de helft (219) van de personen werd in Fryslân geboren, 175 in de rest van Nederland en 18 in het buitenland. Twaalf buitenlanders (2,9%) waren in Indonesië / Nederlands Indië geboren, een duidelijke verwijzing naar het gemeenschappelijk verleden van Indonesië en Nederland. De omvang van de biografieën loopt uiteen van minder van vier regels tot bijna zeven pagina's. De biografieën zijn niet strak geredigeerd en (grotendeels) samengesteld uit informatie die de personen zelf hebben aangeleverd. Hierdoor wordt soms uitgebreid aandacht besteed aan (natuur)activiteiten buiten Fryslân, terwijl daar bij andere personen niets hierover wordt vermeld. Er is een zeer breed scala aan personen opgenomen. Enerzijds wordt hierdoor een mooi beeld geschetst van mensen die actief zijn (geweest) op het brede vlak van natuur, milieu en landschap in Fryslân. Ander-

zijds kan ik zonder moeite vele tientallen namen oplepen die ontbreken in de lijst, maar waarvan een deel opmerkelijk genoeg elders wel in het tinkboek is terug te vinden, vaak bij de activiteiten die ze hebben uitgevoerd. Onduidelijk is of er ook selectie is toegepast bij de samenstelling van de lijst met biografieën. (Ex)leden van het Biologysk Wurkferbân worden niet apart aangegeven (staan ze allemaal wel vermeld?).

Het tinkboek telt een aantal duidelijke minpunten. Er is onvoldoende aandacht geweest voor een inhoudelijke (eind)redactionele afstemming van de verschillende deelhoofdstukken. Dit komt niet alleen tot uiting bij de biografieën, maar ook bij de opzet en inhoud van de verschillende deelhoofdstukken. Zo vermeldt het deelhoofdstuk 'Wetterlibben en hydrobiologen yn Fryslân' aan het eind in een literatuurlijst de geciteerde literatuurverwijzingen; hetzelfde is het geval bij het deelhoofdstuk 'Spinnen en oar wyld wrimelt yn Fryslân'. Andere deelhoofdstukken citeren wel (veel) bronnen, maar noemen deze niet apart in een literatuurlijst. Verspreid door het boek staan drie verschillende jaren (1975, 1976 en 1977) waarin de FFF zou zijn opgericht. En zo zijn er meer van dit soort verschilpunten en meerdere biografieën waarvan de tekst niet geheel overeenkomt met de werkelijkheid.

Een ander minpunt is het ontbreken van een index en een complete literatuurlijst, de soms sterk verouderde teksten, de spaarzame illustratie van het geheel en de relatief hoge prijs. De Fryske Akademy zou er goed aan doen alle biografieën op een interactieve manier op haar website te plaatsen, zoals bijvoorbeeld

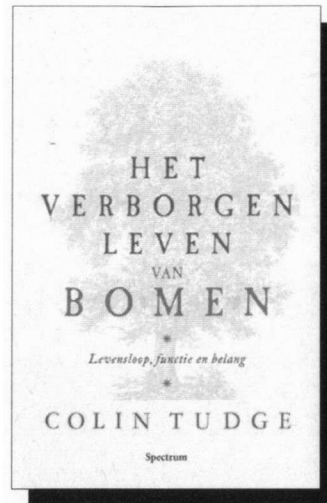
bij Wikipedia plaatsvindt (<http://fy.wikipedia.org/wiki/haadside>). Bijdragen kunnen op deze manier eenvoudig aangepast en geactualiseerd worden.

Toch zou ik positief willen besluiten. De auteurs verbloemen niet dat er de afgelopen 200 jaar aanzienlijke negatieve veranderingen zijn opgetreden bij erg veel zaken die te maken hebben met natuur, milieu en landschap in Fryslân. Deze conclusie hebben ze alleen maar kunnen trekken, omdat er erg veel personen zijn die, vrijwel allemaal als vrijwilliger, al een enorm lange tijd gegevens verzamelen en hier ook wat mee gedaan hebben: hetzij neerleggen in een publicatie, hetzij aanleveren aan organisaties van (landelijke) databanken, hetzij er zelf actief mee aan de slag gaan. Het is in mijn ogen dan ook goed nieuws dat Hekstra tijdens de presentatie van het tinkboek tot conclusies kwam die via een artikel in de Leeuwarder Courant op politiek en ambtelijk niveau druk worden bediscussieerd. Horen ze het daar ook eens uit een andere hoek!

Gjerrit Hekstra, Lammert Jansma & Douwe van der Ploeg (red.), 2006. Dêr't tilt fan diert' en blommen. 200 jier fjildbiology foar natoer en gea yn Fryslân.

Uitgever: Fryske Akademy, Ljouwert. ISBN 90 6171 980 1. Formaat 16,5 x 24,5 cm, 638 pagina's, geheel in zwart-wit, genaaid, gebonden. Prijs: € 45,00. Verkrijgbaar bij de boekhandel.

Klaas van Dijk
(oud-voorzitter van de FFF)

Het verborgen leven van bomen

Voor veel mensen zijn bomen de harde kern van wat zij als natuur beschouwen. Bomen emotioneren dan ook. Soms leidt dat tot harde acties bij voorgenomen kap. Soms tot onbegrip bij het publiek over beleid van bijvoorbeeld Staatsbosbeheer. En soms tot een fantastisch boek!

De Engelse wetenschapsjournalist Colin Tudge heeft een passie voor bomen. Die heeft hem ertoe gebracht een duizelingwekkend overzicht te schrijven van de huidige stand van wetenschappelijke kennis over bomen. De toon van het boek is echt wat je noemt meeslepend. Je proeft op elke bladzijde de fascinatie voor zijn onderwerp; de stijl is helder, genuanceerd en bij vlagen geestig.

Het boek heeft twee in het oog lopende lijnen. De eerste is die van de belangwekkende feiten en de verwonderingwekkende feitjes. Bomen zijn essentieel voor het biosysteem van de aarde en ze zijn van niet te overschatten belang (geweest) voor de menselijke cultuur. Tudge lardeert dit verhaal met talloze wetenswaardigheden. In Californië bijvoorbeeld leven dennen die meer dan vierduizend jaar

oud zijn.

De tweede lijn is die van de evolutie. Tudge laat zien hoe de evolutie herhaaldelijk tot de eindvorm 'boom' gekomen is, welke processen daarbij spelen en tot welke diversiteit van boomvormen dat geleid heeft. De uitkomsten van modern DNA-onderzoek, die ook de nieuwste editie van de Heukels' Flora van Nederland zo op de kop gezet hebben, worden in dit boek uitvoerig besproken en toegelicht.

Het boek kent vier afdelingen:

1. Wat is een boom? Hoe zijn bomen ontstaan?
 2. Een overzicht van alle bomen van de wereld.
 3. Het leven van bomen.
 4. Bomen en mensen.
- Het boek wordt afgesloten met een afdeling noten en literatuur, een begrippenlijst en een register.

Het is duidelijk dat Tudge een zeer bruikbaar populair-wetenschappelijk naslagwerk geschreven heeft, maar hij heeft dat ook nog eens aantekkelijk gedaan. Een citaat. Hij heeft zojuist beweerd dat Einstein altijd als kind wilde blijven denken, en dat hij dat navolgenswaardig vindt. Hij formuleert dan een nogal kinderlijke definitie... "Een boom is een grote plant met een paal in het midden. Dat weet iedereen. Maar in de vorm waarin ze hier staat, behoeft deze bewering, zoals moderne filosofen dat noemen, enige 'deconstructie'." Die deconstructie, ofwel uiteenrafeling, is Tudges specialiteit. Het boek bevat veelvuldig zinsneden als "er is nog een concept nodig om [...]" en "hier raken we in nieuwe complicaties verwickeld". Tudge blijkt een geweldige didacticus.

Het boek is een 'wereldboek', maar voor de Friese natuurliefhebber is er ook 'eigen'

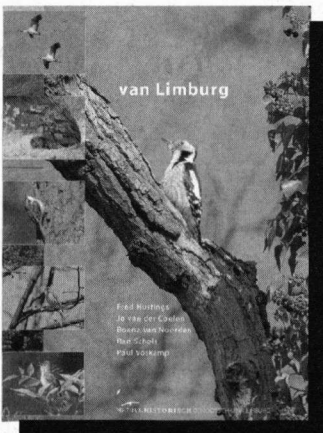
informatie. Zo kent elke florist de frustratie van het moeilijk op naam kunnen brengen van wilgen. Dit boek legt uit wat er precies aan de hand is. Ook een verschijnsel als stikstoffixatie door bijvoorbeeld elzen wordt uitvoerig besproken.

Op een aantal fraaie zwart-wit tekeningen (etsen?) van Dawn Burford na, heeft het boek geen illustraties. Wie een salontafelboek over bomen wil, heeft aan dit werk niks. Maar wie met nieuwe ogen naar bomen wil kijken, schaffe zich 'Het verborgen leven van bomen' aan. Een informatief én meeslepend boek over bomen.

Colin Tudge, 2006. Het verborgen leven van bomen. Levensloop, functie en betekenis.

Uitgeverij Het Spectrum, Utrecht. ISBN 90 274 8468 6. Formaat 15,0 x 23,0 cm, 520 pagina's, paperback. € 24,95. Vertaling Mark van Nieuwstadt. Oorspronkelijke titel: *The Secret Life of Trees - How they Live and Why they Matter*. Londen, 2005.

Gertie Papenburg

Avifauna van Limburg

Na belangrijke, nationale standaardwerken als de Avifauna van Nederland deel 2 (2001) en de Atlas van de Nederlandse broedvogels (2002) zit toch niemand meer te wachten op een regionale

avifauna? Die suggestie wordt de kop ingedrukt met de recent verschenen Avifauna van Limburg. Een kloek en indrukwekkend boekwerk.

In alle eerlijkheid... ik heb niet zoveel met Limburg. Afgezien van de tripjes naar Klimmen, Voerendaal en Valkenburg in mijn jonge jaren in verband met het wielrennen, maar dat is een ander verhaal. De Avifauna van Limburg bevestigt mijn vrees voor het hoge land; geen massa's ganzen in de winter, geen wolken steltlopers, en kolonievogels als Aalscholvers, meeuwen en sterns die er in relatief kleine aantallen broeden. Te ver van de Waddenzee en IJsselmeerkust, geen merengebied en geen laagveenmoerassen. Op de voorzijde van het boek pronken niet voor niets Middelse bonte specht, Kortsnavelboomkruiper, Europese kanarie en Orpheusspotvogel. Stuk voor stuk soorten waar ik als 'natte' vogelaar eigenlijk weinig mee heb. Maar de interesse is gauw gewekt met een eeuw vogelen in Limburg als opening en de beschrijving van het Limburgse landschap en Limburgse vogelbiotopen in het derde en vierde hoofdstuk. Daarna wordt de betekenis van Limburg voor broedvogels, Rode Lijstsoorten en wintergasten op nationaal niveau kort en bondig neergezet. Goed geschreven, tot in de puntjes uitgewerkt en qua opmaak oogstrelend. Wat anders mag je verwachten uit een provincie met prima regionale tijdschriften als het Natuurhistorisch Maandblad en Limburgse Vogels.

De 350 soortbesprekingen zijn in één woord uitmuntend. Neem nu de Kievit. Het voorkomen in de broedtijd wordt niet alleen besproken en met een prachtig kaartje weergegeven, ook trends zijn netjes

uitgewerkt. De verspreiding buiten de broedtijd krijgt al evenveel aandacht (incl. kaartje) en seizoenspatronen worden weergegeven op basis van zowel trektellingen als losse meldingen. Zo ook het verloop in seizoensmaxima op basis van maandelijkse watervogeltellingen in de periode 1977-2003. Dit wordt afgerond met een beschrijving van het trekgedrag van Limburgse Kieviten en ook dat is inclusief een kaartje met terugmeldingen uit Europa en Noord-Afrika. Men lijkt zo compleet mogelijk te zijn geweest in de soortbesprekingen. Zo zijn er maar liefst 750 figuren in het boek opgenomen. De ongeveer 350 foto's zijn zeer de moeite waard en vrijwel allemaal genomen binnen de provinciegrenzen. Bovendien valt men tekstueel nergens in herhaling. Dat men de puntjes op de 'i' zet blijkt ook uit de bijlagen. Daaronder overzichten van populatieschattingen van Limburgse broedvogels, de gemiddelde aankomstdata van zomergasten in Limburg (voorjaarsfenologie), een lijst met vervallen soorten en de mediane doortrekdata van soorten op basis van trektellingen.

Al zat ik niet te wachten op een Limburgse avifauna, toch blijf ik bladeren en lezen in deze dikke pil. Een absolute aanrader! Bovendien een woord van bewondering voor hoofdauteur Fred Hustings, die de afgelopen jaren als schrijver en redacteur een drijvende kracht was achter belangrijke, landelijke boekwerken als Avifauna deel 2, broedvogelatlas, Vogel trek over Nederland en een belachelijk aantal landelijke monitoringrapporten van Sovon. Tja, zo'n avifauna als die van Limburg van ongeveer drie kilo zou je ook van Fryslân willen maken. Maar met Wad-

denzee, IJsselmeerkust, al die meren, moerassen en uitgestrekte weides wordt dat al gauw een boek van ruim tien kilo...

Fred Hustings, Jo van der Coelen, Boena van Noorden, Ran Schols & Paul Voskamp 2006. Avifauna van Limburg. Uitgave van de Stichting Natuurpublicaties Limburg in opdracht van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, Maastricht. ISBN 90-74508-13-8. Formaat 22,5 x 30,0 cm, 715 pagina's, genaaid gebonden, geheel in kleur. Prijs: € 52,50. De Avifauna maakt deel uit van een serie verspreidingsatlassen, waarvan 'Vissen in Limburgse beken' en 'Dagvlinders in Limburg' reeds verschenen zijn (zie www.nhgl.nl). Verkrijgbaar bij de boekhandel.

Romke Kleefstra

Tevens verschenen:

Vier RAVON-gidsen

Bij RAVON zijn vier nieuwe, actuele, fraai en rijk geïllustreerde veldgidsen uitgekomen. Het gaat om:

- Herkenning zoetwatervissen (116 p., ruim 150 tekeningen en 30 kleurenfoto's)
- Het waarnemen van zoetwatervissen (60 p., met zwart-wit foto's en tekeningen)
- Herkenning amfibieën en reptielen (144 p., ruim 250 tekeningen en 34 kleurenfoto's)

- Het waarnemen van amfibieën en reptielen (60 p., met zwart-wit foto's en tekeningen)

De herkenning- en waarnemingsdelen vormen voor zowel de zoetwatervissen als voor de amfibieën en reptielen 'tweelingsets': ze vullen elkaar aan. De herkenning-gidsen zijn sterk afgestemd op in het veld herkenbare kenmerken. Het onderscheid van sterk gelijkende soorten krijgt veel aandacht. Ze zijn fraai geïllustreerd met zwart-wit tekeningen van de Nederlandse, tegenwoordig in Slovenië werkende herpetoloog en illustrator, Paul Veenvliet. De kaften van de herkenningdelen hebben uitvouwbare flappen met een centimeteraanduiding. De binnenzijden bevatten tekeningen met verwijzingen naar de orde of familie en overzichten van anatomische kenmerken. De flappen kunnen tevens als bladwijzer dienen. De waarnemingsdelen bevatten alle noodzakelijke informatie voor het gericht zoeken naar de doelsoorten en het correct doorgeven van de waarnemingen in het veld, zodat deze door RAVON in de landelijke databank kunnen worden verwerkt. De veldgidsen bieden veel nieuwe en in het veld bruikbare informatie. De herkenningdelen bevatten kleurenfoto's, de beide waarnemingsdelen zijn in zwart-wit uitgevoerd. De kaft kan tegen een stootje en is enigszins vochtbestendig. Formaat en gewicht zijn geschikt voor rugzak of jaszak.

Kortom: compacte en volledige veldgidsen voor iedereen die meer wil weten over de

kruipende dieren en over water er allemaal rondzwemt onder het spiegelend wateroppervlak, de dieren wil spotten en de waarnemingen wil doorgeven, zodat ze voor een effectieve bescherming gebruikt kunnen worden.

Kijk voor meer informatie over de inhoud van de herkenning- en waarnemingsdelen op www.ravon.nl.

Bestellen:

De herkenningdelen kosten € 9,00 voor donateurs van RAVON en de waarnemingsdelen € 5,00 (voor niet-donateurs respectievelijk € 11,00 en € 6,00), exclusief verzendkosten. De gidsen zijn te bestellen bij het RAVON publicatiebureau, bij voorkeur per e-mail: w.dinnessen@wanadoo.nl. (per post: Publicatiebureau RAVON, Sluis-kamp 3107, 6605 SL Wijchen).